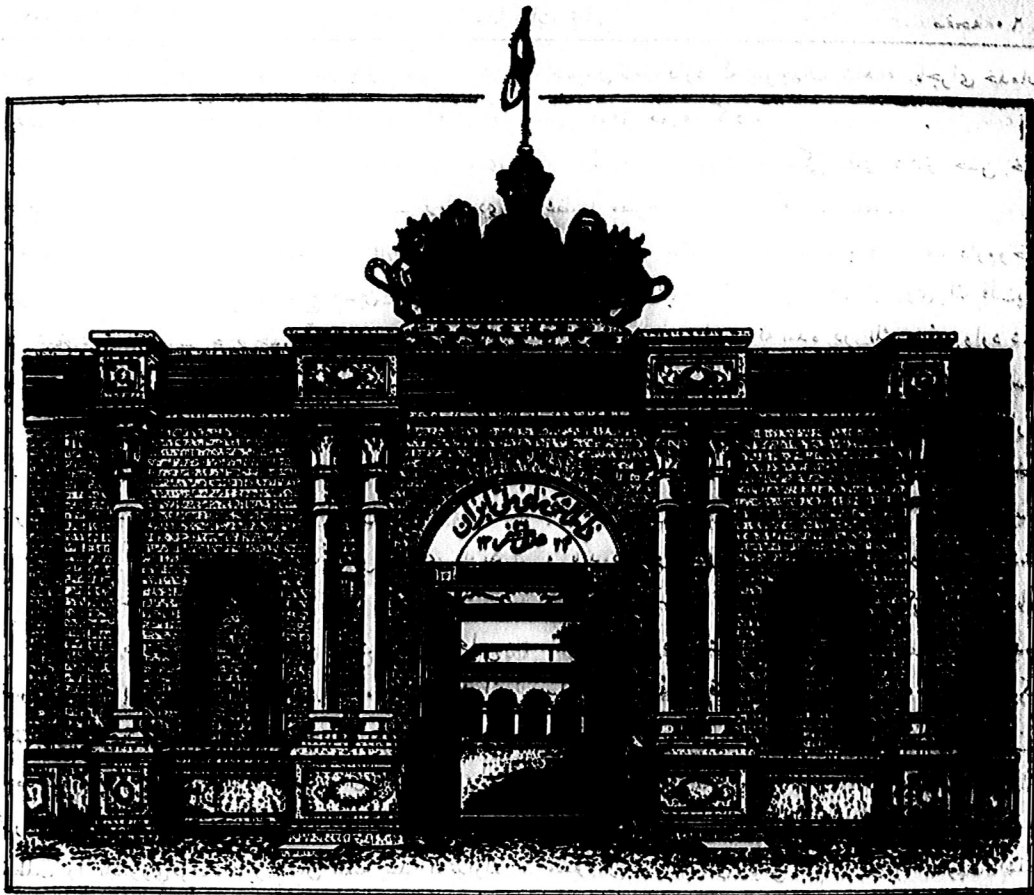

— ❦ — دوره هفتم تقنینیه — ❦ —

<p>جلسه ۷</p>	<h1>مذاکرات مجلس</h1>	<p>شماره ۷</p>
<p>تاریخ تأسیس آذر ۱۳۰۵ جلسه سه شنبه ۲۹ آبان ماه ۱۳۰۷ مطابق ۷ جادی الثاني ۱۳۴۷</p>	<p>مندرجات فقط شامل مذاکرات مشروح جلسات مجلس شورای ملی خواهد بود پس از ختم هر جلسه کتبه مذاکرات در يك شماره منتشر میشود مطبعه مجلس</p>	<p>قیمه اشراك داخله ایران سالیانه ده تومان خارجه ۴ دوازده تومان قیمه تک شماره يك قران</p>

مذاکرات مجلس

دوره هفتم تقنینیه

صورت مشروح مجلس روز سه شنبه ۲۹ آبان ماه ۱۳۰۷ مطابق ۷ جادی الثاني ۱۳۴۷

جلسه هفتم

(مجلس دو ساعت و ربع قبل از ظهر برپاست)
 آقای دادگر تشکیل گردید)
 (صورت مجلس روز یکشنبه بیست و هفتم آبان ماه را آقای اورنگ قرائت نمودند)
 غائبین با اجازه جلسه قبل
 آقایان: آشتیانی - ملک ابرج میرزا - فرج الله خان آصف
 غائبین بی اجازه جلسه قبل
 آقایان: عبدالحسین خان دیبا - میرزا حسنخان وثوق

فهرست مندرجات

ردیف	عنوان	از صفحه	الی صفحه
۱	قرائت خطابه تقدیمی بحضور اعلی حضرت همایونی و توضیحات مخالفت آمیز آقای آقا سید	۵۹	۶۹
۲	مقوب در اطراف اعتبار نامه آقای دکتر حسن خان عظیمیا و تصویب آن	۷۰	
۳	استرداد مخالفت آقای طلوع نسبت به اعتبار نامه آقای رفیع و تصویب آن		
۴	تصویب دو فقره مرخصی آقایان کازرونی و خطیبی		

دشقی - غلامحسین میرزا - دکتر امیر خان اعلم - اکبر میرزا مسعود - حاج میرزا حبیب الله امین - آقا زاده سبزواری - کازرونی - موقر - قوام - مرآت سفیدیاری حاج رحیم آقا - میرزا ابوالفضل - ضیاء - روبرودی محمد تقی خان اسعد - آقا رضا مهدوی - آقا شیخ محمود جواد - مرتضی قلیخان بیات - حاج حسین آقا روبرودی - آقا شیخ علی مدرس - حاج حسین آقا ملک - حاج غلام حسین ملک -

در آمدگان بی اعتبار مجلس

آقایان مجرمی - زوار - افشار - بهستانی - شریفی - شریعتی زاده - مولوی - آقا حسین آقاییان -

در این مجلس شورای ملی در صورت مجلس ابرادای دارید

اعضای - خبر

رئیس - دو صورت مجلس مخالفی بدست - صورت مجلس تصویب شد - بطوریکه خاطر آقایان آگاه است بعد از افتتاح مجلس شورای ملی مدتی پیش خطابه به پیشگاه اعلی حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرموده بودن مجلس را برای کارهای محاسن ایشان کند - روز قبل هم آقای فهیمی این مطلب را با دآوری فرمودند و بایشان گفته شد که تدارک و در این جلسه تقدیم میشود فعلا تدارک شده قرائت میشود و از طرف مجلس تلکرافاً عرض میشود

جمعی از نمایندگان - صحیح است

(بشرح ذیل قرائت شد)

به پیشگاه مقدس اعلی حضرت همایون شاهنشاهی خلدالله ملکه و سلطانه

مجلس شورای ملی در ضمن اینکه موافق اصل دهم قانون اساسی دائرشدن خود را بر عرض همایونی میسراند امیدوار است که دولت شاهنشاهی در روی اصولیکه از طرف قرین الشرف شاهانه در طی فرمایشات اقتضای اشاره فرموده اند اجرای اصلاحات شروع شده را تعقیب و تکمیل نمایند - مجلس شورای ملی بنوبه خود مساعدت و توجید مساعی با دولت شاهنشاهی را بوضعیکه مکثون خاطر خطیر اعلیحضرت همایونی است وظیفه خود دانسته و

اطمینان کامل دارد که بتوجهات شاهانه با اجرای خدمات ملی موفق خواهد گردید

رئیس - راپورت نمایندگی آقای دکتر حسن خان عظیمیا مطرح است آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - اولاً بنده خیلی تأسف دارم و خود را شاهد است این را که عرض میکنم از روی يك قلب يك و بی غل و غش است که بنده در يك موقع وارد شدم در این موضوع که خیلی تأسف دارم به خودم متناسم بلکه اعضای شعبه پنجم عموداً در این مسئله تأسف دارند و مدتها هم گرفتار این تأسف بودیم که دکتر حسن خان یکی از اعضای صالح و اشخاص زحمت کش این مجلس است و باید در دوره دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم وکیل بشود نهایت این دوره پنداری مرکز ایشان را باین مقام مقنن کردو ایشان نماینده مرکز شدند و بختنامه بنده سایر اعضا شعبه ما گرفتار شدیم و يك موضوعی که حالا عرض میکنم و از ضمیر نمایندگان محترم حکومت و قضایه در این مسئله را که ما اعضا شعبه پنجم گرفتار شدیم می خواهم بفرمایند - خوش بختانه شعبه پنجم که تشکیل شد مقام محترم ریاست (آقای رئیس) هم در آن جا عضویت داشتند و این مسئله را هم بنده میدانم که این دوسیه اگر در هر يك از شعب ششگانه رفته بود گرفتار این مسئله میشد نه اینکه بگویم این شعبه ما گرفتار این اشکال شد - خیر این اشکالی است که اگر این راپورت بسایر شعب هم میرفت گرفتارش میشد و ولی این مسئله خوش بختانه باید بختنامه (باهر تعبیری که بفرمائید) در شعبه پنجم وارد شد و برای اینکه کاملاً ذهن نمایندگان محترم مسبوق باشد خدمات شعبه پنج را که تمام شعب هم اقرار دارند بر سبیل اجمال بر عرض میسرانم - شعبه پنج سی راپورت مجلس شورای ملی تقدیم کرد که ترتیبش این است که الان بر عرض میسرانم :

- ساجیبلاغ - يك نفر
- طهران - دوازده نفر
- عباسی - يك نفر

- عراقی - دو نفر
- فردوسی - يك نفر
- فسا - يك نفر
- فومن - يك نفر
- قزوين - دو نفر
- قشقایی - يك نفر
- قم - يك نفر
- قشقه - يك نفر
- مرآغه - دو نفر
- مشهد - چهار نفر

این سی راپورتنی است که از شعبه پنجم بر عرض مجلس رسیده است و کاملاً هم مواظب بود که بطور دقت و جدیت کار خودش را بکند و بحمد الله نه در مجلس و در شعبه ما و نه در سایر شعب هیچ نظری نبود مگر همان نظر اولیه که اعلیحضرت اقدس در نظر گرفته بودند که توجید مساعی بشود مابین مجلس و دولت در خدمت کردن این بود که در قدم اول مجلس خودش را حاضر کرد و همان جویری که آقای رئیس فرمودند عدم النظر بود که در يك روز نود با صد اعتبارنامه بگذرد چرا ؟ چون خواستیم مردم بدانند که این مجلس هفتم دامن همت بکمر زده است و میخواهد (نمی خواهم بگویم این مجلس فقط بلکه مجالس سابق هم همینطور بود) عملکرد خدمت بکند و قدهای اساسی برای خدمت مجلس بردارد - اما راجع باین موضوع : در همان روز اول آن جویری که در شعب دیگر هم شده بود بترتیب و مطابق سابقه شعبه نظر اجالی میکرد در دوسیه و يك تصمیم تعلیمی باصطلاح گرفته میشد نظر ماده قانون که در ظرف يك ماه اگر کسانی شکایت از انتخابات دارند وقت داشته باشند - تمام این دوسیه ها را شعبه پنج نشست از صبح تا يك ساعت بعد از ظهر و دوسیه ها را در تحت نظر گرفت و يك يك نگاه کرد و يك تصمیم تعلیمی گرفت تا سر بنگاه نسبت بنمایندگان طهران هم که دوازده نفر بودند همینطور تصمیم گرفته شد و رسیدگی شد - بعد

از چند روز از این مسئله بکنفر از اعضاء شعبه - شعبه دیگر این مسئله را به بنده تذکر دادند و گفتند که يك نفر از نمایندگان محترم طهران این شعبه قانونی درش هست - آن شعبه را هم حالا بر عرض میسرانم - خود آقای دکتر حسن خان را هم تمام نمایندگان محترم میدانند که بکنفر از اشخاصیکه در وزارت مالیه همیشه طرف حمله بوده است که اجرای قانون و تعقیب قانون میکنند ایشان بوده اند و در پشت همین تریبون و پشت همین کرسی خطابه بشهادت صورت مجلس بنده دفاع کردم از دکتر حسن خان عظیمیا و میرزا ابوالقاسم خان بودجه که حقیقتاً در وزارت مالیه دو عضو اعظم هستند و همیشه طرف توجه میباشد و خیلی مجلس متوجه است که در وزارت مالیه این دو نفر از اشخاصی هستند که حافظ قانون میباشدند - این که محل تردید نبود - خلاصه ما وارد در مسئله شدیم - اولاً خیلی تأسف داشتم که چه شد که اعضاء انجمن مرکزی طهران متوجه این قسمت نشدند - شاید هم گفتیم که اعضای انجمن باعتبار حس قانونی و علمی که دکتر حسن خان در اجرای قوانین دارند خودشان مانع نبوده اند

دو - ماده قانون را بر عرض مجلس می رسانم بعد چند عملیاتی که شعبه در این جا گرفتارنش بوده است شعبه پنج دست نوسلش را بهمه جادراز کرد و بهر کس رجوع کرد که رفع این شبهه قانونی را برایش بکنند این را هم بر عرض مجلس میسرانم و نیت اعضای شعبه پنجم را نسبت به آقای دکتر عرض میکنم و بعد هم میگویم که اگر ما نتوانستیم تفسیر کنیم از این جهت بود که حق تفسیر فقط منحصر است بمجلس شورای ملی و شبهه نمی تواند تفسیر کند - وزارت تعدلیه نمیتواند تفسیر کند که بی در پی نشسته است به تفسیر کردن وزارت مالیه نمی تواند تفسیر کند - هیچ وزارتخانه هیچ شعبه هیچ کمیسیونی حق تفسیر قانون را ندارد و تفسیر از حقوق مختصه مجلس شورای ملی است و هر کس بخواهد تفسیر قانون بکند مطابق ماده قانون مجازات

عمومی باید جلب محکمه شده و مجازات بشود تفسیر از خصایص مجلس شورای ملی است و بس. آقایان باین عرض بنده توجه کنید وقتی مملکت در شاه راه زرقی می افتد و حرکت میکنند که حقوق مقامات و مراتب محفوظ باشد تفسیر قانون وضع قانون یا خود مجلس است و حق مجلس است دیگری حق ندارد. بنده که در شعبه نشسته ام نمی توانم تفسیر قانون بکنم بنده باید عرض قانونی را که بدست من داده اند عمل بکنم بعد بعرض مجلس برسانم آنوقت هر طور اکثریت مجلس رأی داد و حکومت کرد آن قانون است و غیر از این غلط است. دستور اساسی ما قانون اساسی ما این است و مملکتها هم ترقی نمی کنند مگر اینکه قوانین را مجتزم و حدود و حقوق هر کسی را محترم بدالیم این است که برسبیل اجال عرض میکنم که ماده قانونی را که بدبختانه شعبه پنجم که یکی از شعب خدمتگذار مجلس است گرفتارش بوده است بعدم اطلاع دادیم اعضا دیگر هم تشریف آوردند از سایر شعب آقای شریعت زاده آقای طهرانی همه اینها را دعوت کردیم آقایان این است مسئله. آقای دکتر حسنخان که حق عظیمی در مملکت و در مالیه مملکت ما دارند گرفتار این دو ماده شده ایم یک ماده در دوره پنجم گذشته است و یک ماده در دوره ششم ما که همچو قدرتی نداریم که بیاییم قانون را تفسیر کنیم یعنی پشت میز خودمان بنشینیم و بگوئیم تفسیر قانون این است. در صورتیکه حق تفسیر قانون نداریم و تفسیر قانون و معنای آن با اینچا است و بنده نا اینچا هستم دفاع از حق مجلس میکنم. حق قانون گذاری با اینچا است تفسیر و توضیحش هم حق اینچاست و از طرف دیگران غلط است. این هم ماده قانون: ماده سیزدهم - اشخاصیکه از انتخاب شدن محرومند - مأمورین مالیه در قلمرو مأموریت خود این عبارت فارسی است. زیر نویسی هم ندارد. حاشیه هم ندارد معنی هم نخواهد چهار کلمه است مأمورین مالیه این دو کلمه در قلمرو مأموریت خود. این دیگر نه فرانسه است نه انگلیسی نه روسی است نه عربی است فارسی است

بیش معنی نشود ما نمیتوانیم معنی قانون بکنیم در موضوع مجلس احوال در وزارت عدلیه گفته شده است که بعد خدمتشان عرض میکنم حقیقتاً چیز غریبی است یک معنائی برای قانون کرده اند که اسباب تعجب است مگر این زبان دیگر است؟ معنای قانون این است که مأمورین مالیه محرومند رؤسای دوائر دولتی محرومند یکی میگوید دوائر غیر از ادارات است یکی میگوید رئیس دائره محروم است ولی رئیس اداره محروم نیست. یکی گفت مقصود از مأمورین مالیه یعنی آخذین پول اشخاصی که میروند از مردم پول میگیرند ولی آنها که پشت میز هستند محروم نیستند نهائی که ماهی سیصد چهارصد تومان حقوق میگیرند محروم نیستند خوب اینها یک عملیاتی است. حکومت اشرافی همین چیزها است که اگر بنا باشد مأمور محروم باشد باشد ولی طبقات عالی محروم نباشند. این را هم نفهمیدم. بعضی دیگر معانی دیگری کردند. ما در این بیان گفتیم بهترش این است که متوسل بخودشان بشویم که بعرض مجلس برسد و افکار عامه قضاوت کند که مجلس هفتم با چه نظر بیغرضانه در تمام قضایا وارد میشود و حل میکند. خود دکتر را دعوت کردیم که آقا بیایید ما هم مثل شما همه مان گرفتار هستیم یک روز آقای رئیس هم تشریف آوردند در شعبه گفتیم این است ما گرفتاریم ایشان هم یک معنائی کردند بعد که تشریف بردند اکثریت شعبه با آن معنی موافقت نکرد. بعد از هر طرف شروع کردند که دکتر حسین خان خیلی زحمت کشیده است. بنده آدمم نشستم فکر کردم چه کار کنیم اطراف را گرفتار کردیم مثلاً در قانون مجازات نوشته است که اگر فرضاً یک ماده مجازات در باره یک نفر صادر شده باشد ولی سابقه خدماتی در یک کاری دارد این یک ترتیبی دارد یعنی میشود یک درجه تخفیفه برای او قائل شد ولی نمیشود بکلی چشممان را هم بگذاریم. خوب ما هنوز از مجلس بیرون رفته ایم که بگوئیم قانون نبوده است خیر قانون بوده است. این بود که در مرتبه آمدیم جلسه را قرار

دادیم و تمام اعضاء شعبه با یک حال حقیقتاً تأسف و تآوری نشستند که در این باب چه کار کنیم در این موضوع یکی از افکار این بود که بهترش این است که راپرت این را بنویسیم نقیباً یا اثباتاً قضاوت نکنیم ببریم به مجلس و اکثریت مجلس هر طور قضاوت کرد همان باشد بعضی از اعضاء شعبه گفتند این ترتیب با مقام قضائتی که قانون به شعبه داده است معنی ندارد شعبه قاضی است نسبت به راپرتها و صورت مجلس هائی که وارد شعبه میشود و باید قضاوت کند نه اینکه مثلاً قاضی استیضاف بگوید من رای نمیدهم نابه بینم نیز چه میگوید این را بطور تمثیل عرض میکنم حالا آقای فاضل الملک اعتراض نکنند که چنین چیزی در استیضاف نیست و بالاخره گفته شد که باید شعبه قضاوت خودش را بکند در هر حال زحمت و لیاقت و صلاحیت ایشان از روی اساس و حقیقت کاملاً در نظر ما بوده است و کاملاً ملاحظه کرده ایم ولی دیدیم مندوحه ای به اصطلاح علمی راهی و چاره پیدا نکردیم آخرش گفتیم رأی بگیریم رأی گرفتیم هفده نفر اعضاء شعبه بودند نه نفر رأی دادند هشت نفر رأی ندادند اکثریت نه نفر بود چون اکثریت حکمیت کرد این بود که مخبر محترم شعبه مأمور شد راپورت آنرا تهیه کرده و تقدیم مجلس کرد و بنظر نمایندگان رسید. اینهم عقیده شعبه بود. این بود مخبری که برای ما در این موضوع پیدا شد و تأسفی که داریم که بکنفر مشروطه طلب بیچاره که باید تمام سنگها بر پای لنگ بخورد. تأسف ما از این است که بکنفری که باید به حقوق خودش نائل شود باید ما جلوتر یک قانونی نوشته باشیم که او را گرفتار کنیم حالا اکثریت هر طور میخواهد رأی بدهد ولی بنده رای نمیدهم این هم قانون هیچ کسی هم غرضی ندارد. کسی هم بدست که جواب عراض بی غرضانه بنده را بدهد

ملک زاده (مخبر شعبه پنجم) - بطوریکه در جلسه گذشته راپورت اشخاص آقای دکتر حسنخان عظیمی را از شعبه پنجم تقدیم مجلس شورای ملی کردم شعبه انتخاب آقای دکتر حسنخان را از نقطه نظر جریانی

انتخابات و صلاحیت ایشان در تحت مطالبه و مذاقه
 قرارداد و نظر به حسن ظن کاملی که از طرف عموم افراد
 حوزه نسبت به شخص دکتر بود و علاقه مندی که نسبت
 به ایشان نشان میدادند و مخصوصاً بطور اتفاق صلاحیت
 و حسن سابقه و لیاقت ایشان را تصدیق داشته بود اطراف
 انتخاب ایشان مباحثات خیلی مفصل و زیادی شد و بطوریکه
 آقای آقا سید یعقوب اشاره فرمودند فقط بعضی از افراد
 شبهه يك مانع قانونی در نظرشان آمد و آن عبارت بود
 از قانون بیست و دوم تیرماه ۱۳۰۶ که مانع از تصدیق
 انتخاب آقای دکتر حسنخان تصور کردند تفسیرات و
 مباحثات زیادی در اطراف این موضوع بعمل آمد و
 چون آقای آقا سید یعقوب به این نکته اشاره کردند که
 بعضی روح قانون را شامل آقای دکتر حسنخان و انتخاب
 ایشان ندانستند یکی از آن افراد بنده بودم که عقیده ام
 این است که مقصود و مقصد قانون گذار از این ماده
 این بوده است که اشخاص از موقعیت خودشان و از مقام
 خودشان سوء استفاده نکنند و قدرت و توانائی که دولت
 به آنها داده است از برای پیشرفت امور و وظایفی که
 مخصوص به اداره و دائره آنها است در انتخاب خودشان
 آن قدرت را استعمال نکنند و به عقیده شخص بنده که چندین
 دوره است در انتخابات طهران شرکت داشته ام و یکی دو دوره هم
 کاندیدا بوده ام انتخابات طهران بقدری مهم است و
 انتخاب شدن از طهران بقدری سخت است که نه فقط
 ایشان بلکه هیچیک از رؤسای ادارات دولتی نمیتوانند
 این استفاده را از موقعیت خودشان بکنند ؛ بلکه نظر
 به علاقه مندی که يك عده از افراد شعبه و بعضی از
 آقایان دیگر در انتخابات آقای دکتر حسنخان داشته و
 دارند خصوصاً آقای اورنگ شیخ الملکی و آقای مؤید
 احمدی از بنده تقاضا کردند که دفاع از نظریات شعبه را
 در انتخاب آقای دکتر حسنخان و توضیحاتی که لازم
 میشود حق خودم را با آقایان واگذار کنم و چون
 بنده هم يك مانع قانونی در این امر نمی بینم این است
 که حق خودم را با آقای اورنگ شیخ الملکی و آقای مؤید

احمدی واگذار میکنم
 بعضی از نمایندگان (با همهمه) نمیشود ، در حرف زدن
 که وکالت در توکیل نمیشود داد
 مخبر - چون آقایان با بنده مذاکره کرده اند که
 با رئیس محترم در این باب مذاکره شده من حقم را
 واگذار کنم .
 رئیس - خطاب به آقای مخبر - حرفتان را بزنید
 افسر - چه مانعی دارد که دیگران حرف بزنند ؟
 رئیس - اجازه بفرمائید حرفشان را تمام کنند
 آنوقت دیگری حرف بزند .
 مخبر - در هر صورت شعبه مطابق راپورتنی که در جلسه
 گذشته داده است در جریان انتخابات طهران و جریان
 انتخاب آقای دکتر حسنخان مطلقاً اعتراض و ایرادی
 نداشته و جریان انتخابات طهران را مطابق با قوانین
 تلقی کرده و در موضوع صلاحیت شخصی ایشان هم تقریباً اتفاق
 در کار بود فقط بطوریکه عرض کردم قانون ۲۲ تیرماه
 را يك سدی و مانعی در انتخاب ایشان تصور میکردند
 و بعد در نتیجه مطالعه و مباحثات طولانی که بعمل آمد
 شعبه به اکثریت صحت انتخاب ایشان را تصدیق و این
 ماده قانون را مانع نایبندگی ایشان تشخیص نداده است این
 خبری بود که بطور اختصار بعرض رساندم .
 رئیس - آقای زوار موافقید .
 زوار - بلی .
 رئیس - آقای اورنگ ؟
 اورنگ - موافقم .
 رئیس - آقای مؤید احمدی موافقید ؟
 مؤید - احمدی - بلی .
 رئیس - آقای وثوق ؟
 آقای سید مرتضی وثوق - موافقم .
 رئیس - آقای طلوع ؟
 طلوع - موافقم .
 رئیس - آقای میرزا نائس ؟
 میرزا نائس - موافقم .

الفسر بنده عرضی داشتم دو نفر میتوانند مذاکره
 کنند ؟
 رئیس - آقای فاضل ؟
 فاضل (مهرزاد) بنده هم موافقم و خواستم عرض کنم
 که در حرف زدن وکالت قابل توکیل نیست
 رئیس - آقای زوار
 زوار - آن قسمت بر جسته که نماینده محترم راجع
 به انتخاب يك نفری که بنام آقای دکتر حسن خان که
 عامه بصحت عملیات او شاهدند ایراد گرفتند دو ماده
 قانون بود . بنده خیلی متأسفم با اینکه نماینده محترم در
 این عصر سرعت عمل قائل هستند خوب بود در ان موقع
 فقط همان دو ماده قانون را ذکر میکردند و ابقدر برای
 انتخاب يك شخص صالحی که عامه بصحت انتخاب او شاهدند
 وقت مجلس را تلف نمیفرمودند
 خطیبی - آقا هم موافقتند .
 رئیس - مخالفی نبود سؤال کردم .
 زوار - عرض کنم این اصول را هم اگر در مجلس ترك
 کنیم بهتر است زیرا این مطلب که کوچک است اگر
 قضایای مهم گرفتار این هوا بشود بد است بگذارید بنده
 عریاض خودم را عرض کنم . الحمدلله آقای دکتر حسنخان
 مخالفی ندارند ولی بنده اول موافقی هستم که میخواهم
 جواب عرض کنم و شمام از حدود خودتان تجاوز نکنید
 رئیس - آقا مشاجره نکنید ، بین الانین حرف نزنید .
 خطیبی - مطابق نظامنامه نمیتواند دو موافق حرف بزند .
 رئیس - بنده سؤال کردم مخالفی نبود آقای آقاسید
 یعقوب هم که مخالف بودند تکرار تقاضا نکردند و معلوم
 شد که نمیخواهند حرف بزنند مخالف دیگری هم که نبود
 که نعره بعد را دعوت کنم .
 خطیبی - مذاکره کافی است .
 رئیس - در بین حرف ناطق نمیشود صحبت کرد .
 زوار - جوابتان را شنیدید ؟ ساکت باشید .
 رئیس (خطاب به آقای زوار) - حرفتان را بزنید .

زوار - عرض کنم خدمت سرکار که آن ایراد برجسته
 نماینده محترم این بود که بکنفر در قلمرو مأموریت خود
 نمیتواند انتخاب شود همانطور که مخبر محترم جواب دادند
 تصور میکنم . بلکه هم همینطور است که مقصود قانون
 گذار این بوده است که آن کسی که مأمور خدمات دولتی
 است در موقع انتخاب در قلمرو خودش از اختیاراتی که
 دارد استفاده نکند ، این قانون را برای این وضع کرده
 اند ولی بطوریکه آقا خودشان هم شاهدند آقای دکتر
 حسن خان وقتی که بشعبه آمدند (بنده عضو شعبه نبودم
 ولی آنجا حاضر بودم) مدلل کردند که در موقع انتخابات
 ایشان مأمور رسمی دولت نبوده اند یعنی از مرخصیهای
 سالیانه خود که سالهای سال باید بگیرند و نگرفته بودند
 استفاده کرده و بمرخصی رفته بودند ، بنا بر این تصور
 میکنم که این قانون شامل حال ایشان نباشد برای اینکه در آن موقع
 مأمور بودند که از مأموریت خود در انتخاب خودشان استفاده
 نکنند بکاماده دیگری را هم که آقا فرمودند که رئیس دائره
 باید محروم از انتخاب باشند ، بسیار خوب ، همان کسی که
 این قانون را گذراند نمیتوانست بنوبست رئیس اداره ؟
 در صورتیکه این اندازه البته قادر بود بوضعیت قانون گذاری ؛
 در اینصورت تصور میکنم که این قسمت هم شامل حال
 آقای دکتر حسنخان نیست و از نماینده محترم خواهش می
 کنم که حقیقه مقام مهم يك نفر آدمی را که به تصدیق
 عامه صالح است برای عضویت مجلس شورای ملی بیش از
 این ادامه ندهند .
 رئیس - آقای اورنگ
 اورنگ - چنانچه خاطر مبارک همه آقایان مستحضر
 شد مخالفت نماینده محترم در صلاحیت آقای دکتر حسن
 خان نبوده و نیست ، اولاً بنا بر اعتقاد من ایشان سیدند
 و اولاد بیغمبر ، کسی به کسی گفت ای ناسید . او جواب
 داد که من یاسیدم و اولاد بیغمبر و تاج سرتو هستم یا ناسیدم و
 عامم نازم مثل نوهستم ایشان هم یا خیلی صالح هستند یا مثل ما
 هستند . اگر لعل گراختر و شمیم - زبک آسمان و زبک معدنیم
 همه انشاءالله خولیم ، اما اینکه نماینده محترم آقای آقا

شاید بمقوب آقا متکی به دو ماده قانون شدند و مقدمه طولانی چیدند که شعبه پنجم نمیتواند مفسر با تعبیر کنند ماده قانونی باشد. من با ایشان در این امر شرکت دارم چه اگر بنا باشد باب تفسیر و تعبیر برای مواد قانونی باز باشد روز کاری میرسد که اگر تو به بینی نمیشناسی باز قضات عدلیه هم خوب این قضیه را رعایت کرده اند و وزیر عدلیه هم بهتر رعایت کرد و ماده در قانون مجازات عمومی گذرانید که ماده دویست و هشتاد باشد که باب تفسیر و تعبیر به روی تمام افراد و آحاد از رئیس اول دولت تا ثبات وزارتخانهها مسدود است و هیچکس حق تفسیر و تعبیر قانون را ندارد و آقای آقا سید یعقوب آقا هم این معنی را کاملاً معتقدند ولی به نتیجه که میرسد خودشان تفسیر میفرمایند. فرمودند که عبارت فارسی است اولاً عبارت ماده عربی است ولی مصطلح است، مأمور که عربی است، مال هم عربی است (مالیه) حوزه هم که عربی است محروم هم عربی است انتخاب هم عربی است از قضایای اتفاقیه تمام کلمات عربی است. مأمورین مالیه در حوزه مأموریت خود از انتخاب شدن محرومند - من هم عیناً این ماده را قبول دارم اگر عین این ماده شامل آقای دکتر حسن خانی با هر منتزعی است البته از انتخاب شدن محروم است و اگر عین این ماده شامل حال ایشان نیست. ایشان مشمول ماده نیستند باید قضاوت کنیم. و مسئله ماده ثانی می گوید رؤسای دوایر دولتی در حوزه مأموریت خود از منتخب شدن محرومند آنوقت آقای آقا سید یعقوب آقا اینهمه تأکید میکنند که نکند دمتنان دراز بشود بطرف تفسیر میاید که شما تعدی کنید به تفسیر فوراً از دایره در نتیجه بلك اداره کننده استخراج میفرمایند در صورتیکه خودشان در همین مجلس مقدس وضع قانون استخدام کردند بین اداره و دایره فرسخها فاصله است حقوق رئیس دایره صد تومان است حقوق رئیس اداره دویست و دوازده تومان است رئیس دایره بحکم وزیر تعیین میشود. رئیس اداره فرمان پادشاه رئیس دایره حق ندارد در محضر سلام پادشاه حاضر شود. رئیس اداره حق دارد

حاضر شود رئیس دایره بترتیب خاص و رئیس اداره بترتیب خاص آخری محاکمه میشود. آنوقت همین آقای آقا سید یعقوب آقا که میگویند باب تفسیر مسدود باشد اما چون روسای دوایر نوشته است من يك رئیس اداره از توی شکم این ماده بیرون می آورم. ولی حالا عرض میکنم اگر آقای دکتر حسن خان رئیس دایره است به نص این قانون از انتخاب شدن محرومست اگر رئیس اداره است که این ماده شامل حال او نیست نامشمول این ماده باشد بنا بر این عرض بنده بود که بنده در شعبه پنج پیشنهادی دادم و روی آن پیشنهاد بهمین کیفیت رأی گرفتند اکثریت تصویب کرد که دکتر حسن خان مشمول این دو ماده نیست و این دو ماده هم شامل حال دکتر حسن خان نیست. دکتر حسن خان مأمور مال دولت نیست. دکتر حسن خان قاضی است برای تشخیص اسنادی که در دست نوکرهای دولت است ببیند و بداند که داورنده این سند واجد چه رتبه ایست و محروم از چه حقی است این مأمور نه در عرف قانون نه در وزارت مالیه نه در خارج نه در داخل مأمور مالیه شناخته نشده است این است دفاع بنده از آقای دکتر حسن خان و روی این دفاع هم در شعبه رأی گرفته شد و رأی دادند. دیگر بسته است به قضاوت شما آقایان قضات بفرمایید اگر مشمول این دو ماده میدانید البته از انتخاب شدن محروم بشوید بدانید اگر مشمول این دو ماده میدانید محروم بشوید بدانید.

رئیس - رای گرفته میشود بصحت نمایندگی آقای دکتر حسن خان عظمیا آقایان موافقین قیام فرمایند.

(اکثر نمایندگان برخاستند)

رئیس - تصویب شد

رئیس الوزراء - با تشکر و مسرت زیاد از سعادت خدمتگذاری خودم و رفقا پروگرام دولت را تقدیم مجلس میکنم و چون خودم بکفوری عاجز هستم از ایستادن تقاضا میکنم خوانده شود.

باساسی - وزراء را معرفی نفرمودید باید معرفی بشوند رئیس الوزراء - وزراء تجدد نشده اند که معرفی بشوند

رئیس - آقای عراقی
عراقی - موافقم
رئیس - با چه
عراقی - چون صحبت شد که وزراء را معرفی نفرمودند و آقای رئیس الوزراء فرمودند وزراء طوری نشده بودند که بخوام معرفی کنم و تصور کردم که کسی در این حرف اعتراضی دارد خواستم نایب فرمایش آقای رئیس الوزراء را کرده باشم که فرق است بین بقضاء کابینه یا ایجاد کابینه. کابینه بوده و حالا هم پروگرامش را مطابق قانون برای جلسه سالیانه مجلس یعنی افتتاح دوره هفتم می بایست تقدیم بکنند در اطراف پروگرام صحبت بشود دیگر معرفی کردن وزراء لازم نیست فقط در اطراف پروگرام صحبت میشود و رأی گرفته میشود

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده خیلی متأسفم و خواستم آقای عراقی را به کمک خود دعوت کنم بیک موضوعی و این موضوعی نیست که ما بخواهیم باوزرائی که دو سال در این دوره با ایشان میخواهیم کار کنیم محل اختلاف باشد که شما بیائید شمشیر موافقت را بردارید یا خدای بخواسته بنده بخوام مخالف باشم. بنده والله مخالف نیستم به حقیقت مخالف نیستم آهای تمام ملت میدانید بنده مخالف نیستم (خنده بین نمایندگان) که شما بگوئید آقا سید یعقوب مخالف بود و بنده همچو موافق بودم خیر موضوع يك مسئله ایست که خود وزراء هم تصدیق دارند. در دوره ششم بلك اکثریتی بود که متکی علیه دولت بود حالا دوره ششم از بین رفت آن متکی علیه هم رفت الا متکی علیه جدید دارد و قرار دادیم شاید آقای رئیس الوزراء نظرشان نباشد لول بنا بود که میرفتند و آقایان وزراء را معرفی میکردند به اکثریتی که دوماه متکی علیه کابینه میشدند که کابینه جدید من باین ترتیب است بندهم پروگرام مقصود من این است. حالا من باید این ترتیب بشود مخالف هم ندارم که بگویم شما موافقت کنید و من مخالف هر دو مان موافق هستم متکی علیه بلك اکثریتی است که باینده آن را رعایت کرده و من

هم همین انتظار را داشتم که آقای رئیس الوزراء همین کار را خواهند کرد.

رئیس الوزراء چون وزراء همانهایی بودند که بودند اکثر آقایان مجلس هم می شناسند و میدانند بنده نخواستم يك چیز زایدی گفته باشم و تقدیم پروگرام برای همین است که اگر آن اکثریتی که انکاء دولت به آن بود عیناً امروز وجود ندارد در تقدیم این پروگرام و رأی که آقایان به پروگرام خواهند داد دولت در ذمّه در همین مجلس آن تکالیفی که لازمست پیدا خواهد کرد

بعضی از نمایندگان - اسم ببرید اقا معرفی کنید

رئیس الوزراء - بسیار خوب آقای نصرت الدوله وزیر مالیه آقای داور وزیر عدلیه. آقای اعتماد الدوله وزیر معارف آقای شیبانی وزیر فواید عامه. آقای صور وزیر پست و تلگراف. آقای باک روان هم کفیل وزارت امور خارجه وزیر جنگ هم آقای اسعد که در رکاب مبارک هستند وزیر داخله هم چون سینه اش خیلی درد میکرد (ادب - السلطنه) نیامد

رئیس - بموجب تقاضای آقای رئیس الوزراء پروگرام قرائت میشود

(بشرح آتی قرائت شد)

ساحت محترم مجلس شورای ملی

بر نمایندگان محترم پوشیده نیست که در تمام شعب اجتماعی و اقتصادی و سیاسی مملکت اصلاحات مذکوره شروع شده و در جریان است و اگر چه اصلاحات مذکوره در دسترس اطلاع عامه بوده و با مشارکت اکثر آقایان نمایندگان حاضر که در مجلس ششم مقام نمایندگی را دارا بوده اند بعمل آمده است معذالك تذکراً بمرض مجلس شورای ملی میرسد که بیشتر توجه دولت شاهنشاهی معطوف بعمران و آبادی مملکت و تکثیر ثروت عمومی بوده و در این قسمت قدمهای خیلی مؤثری برداشته شده است

ساختن راه آهن از بندر شاه الی بندر شاپور که چهار صد و چهل و سه کیلو متر آن از شمال بجنوب نا آخر آذر ماه ۱۳۰۸ باید ساخته و دائر کرد مؤثر

زین اذمائی است که از حیث آبادی مملکت آسیب دولت شاهنشاهی گردیده است بسن سد اهواز که در ضمن ساختن راه آهن بعمل خواهد آمد - ساختن راه مهم لرستان و خوزستان - ساختن قلاع نظامی ورعیق برای نخت قاپو کردن ایلات لرستان و عمران و آبادی آنجا - بسط و تکمیل راه سازی در تمام مملکت تشویق صنایع داخلی - تأسیس بانک ملی و توجه مخصوص به بهبودی اوضاع نجارتی و فلاحی مملکت رؤس اقداماتی است که بعمل آمده و باید تکمیل شود

اصلاحات قضائی مملکت بطور رضایت بخش در جریان بوده و دوره تکمیل و تکامل خود را سیر مینماید از نقطه نظر معارف اعزام محصلین مخارجی برای تکمیل تحصیلات - تجدید نظر در پروگرام مدارس و اصلاح اوضاع عمومی آنها بالخصوص مدارس متوسطه نالیف و طبع کتب برای مدارس ابتدائی و متوسطه تکثیر عده مدارس ابتدائی در ولایات و امثال آن اقداماتی است که برای بسط معارف بعمل آمده و باید تکمیل شود

از حیث اوضاع صحی نیز بهبودی محسوس مشاهده میشود و تأسیس مرخصخانه های تازه و ایجاد قرانطینه های جدید در جنوب و غرب و تکمیل مؤسسه پاستور استخدام متخصصین و اطباء خارجی برای تأسیسات و اصلاحات صحی ایجاد پست های سیار صحی و اقدامات متشابه آن شاهد این بهبودی اوضاع میباشد

اوضاع مالی مملکت کاملاً رضایت بخش بوده و توجه مخصوص به تکثیر عایدات عمومی بعمل میاید و با وجود تلفی شدن پاره از اقلام عوائد از قبیل مالیات اغنام و احشام و مالیات سر شماری و پاره عواید دیگر معذکات یقین کامل حاصل است که مجموع عوائد مملکتی جبران کورات مزبوره را نموده و در عواید پیش بینی شده نقصانی حاصل نخواهد شد ولی در همانحال اوضاع مالی چه از حیث طرز وصول مالیاتها از قبیل مالیات ارضی که بر روی اساس صحیحی گذارده نشده و طوری نیست که تحمیلی بر طبقه زحمت کش و فقیر مملکت

نشود و برای امتثال امر مبارک شاهانه در رفع احتمالات مزبوره مطلب مورد مطالعه مخصوص دولت واقع گردیده است و چه از حیث اصلاحات دیگر که مستلزم تکثیر عایدات باشد باید مورد توجه مخصوص بشود و همچنین مسئله قاچاق که تأثیر زیادی در عواید غیر مستقیم دارد از چندی باینطرف توجه دولت را بخود جلب نموده است و اگر جدیدت کامل در اینباب بعمل نیاید خسارات مهمی متوجه عوائد کمرک و عوائد انحصار و عوائد طرق و عواید انحصار تریاک خواهد شد

البته دولت با ایجاد پست های جدید امنیه و کمرک و ایجاد قوای بحریه و توسعه قوای امنیه و اتخاذ تمام وسائل ممکنه یقین دارد که موفق بجلوگیری از قاچاق و تنبیه قاچاقچیان خواهد شد ولی درین باب هم جلب مساعدت مخصوص مجلس شورای ملی هم ضرورت دارد زیرا که قوانین مجازات قاچاق خفیف بوده و از ملایمت آن سوء استفاده میشود و دولت امیدوار است که در اصلاح قوانین مزبوره از طرف نمایندگان محترم مساعدت لازم بعمل خواهد آمد

از نقطه نظر روابط خارجی نیز اوضاع کاملاً رضایت بخش بوده و موجود بودن روابط و دادیه صمیمانه با تمام دولی که با ایران دارای روابط سیاسی و اقتصادی می باشند مخصوصاً حسن رابطه با دول همجوار کوشش دولت شاهنشاهی را بحسن خاتمه منجر نموده است و امیدواری میرود که در پاره مسائل متنازع فیها با موجود بودن حسن نیت از طرفین موافقت کامل حاصل گردد

انتخاب ایران بعضویت شورای جامعه ملل یکی از علائم حسن رابطه ایران با ممالک عالم بوده و دولت شاهنشاهی امیدوار است وظایفی را که از این حیث عهده دار شده است بوجه احسن انجام دهد

البته نمایندگان محترم در نظر دارند که پس از ۲۰ اردی بهشت گذشته در تعقیب عهود تلفی شده دولت موفق با انعقاد عهود و قرارداد های موقتی و دائمی گردیده و فعلاً نیز مشغول تکمیل اقدامات خود میباشد بطوریکه امید

است در آینده زدیکی دولت ایران با تمام دول دارای عهود و مقاولات قطعی که در خور شأن و حیثیت طرفین و مبتنی بر اصول احترام و اعتماد متقابل باشد بگردد

با آنچه که در فوق ذکر شد نمایندگان محترم ملاحظه که خواهند فرمود جریان امور عمومی مملکت بطور مطلوبی رضایت بخش بوده و امید واری کامل حاصل است که در تکمیل اصلاحات مملکتی موفقیت نام حاصل شود ولی مسلم است که مملکت هرچه بیشتر و بترقی و تعالی میرود لزوم ازدیاد وسائل مادی و معنوی مملکت بیشتر محسوس شده و ابراز جدیدت بیشتری لازم می آید و یقین است که خود اهالی مملکت قدر دوره گرانبهای کنونی را که موانع کار کردن معقود و موجبات بروز لیاقت و وظیفه شناسی موجود است شناخته و افراد ایرانی خود راعهده دار بکمک در آبادی و ترقی مملکت و تکثیر ثروت و سعادت عمومی خواهند دانست چه تصور اینکه سکنه يك مملکت در بهبودی حال خود هیچ نوع جهدی ننکرده و فقط انتظار تهیه موجبات آزا از دولت داشته باشند معقول بنظر نمی آید

برای نیل باصلاحات منظوره تکثیر عایدات دولت شرط حتمی بوده و اینمقصود را بوسیله اصلاح طرز وصول عوائد کنونی مملکتی و وسائل دیگر با مساعدت مجلس شورای ملی باید تأمین نمود البته هر اصلاحی مستلزم خرجی است مثلاً کنون که قانون نظام وظیفه در مملکت اجرا میشود و بالتبعه قوای تأمینیه بواسطه اجرای قانون مزبور و بر طبق احتیاجات مملکت بسط پیدا می نماید برای نیل باینمقصود اضافه نمودن بر بودجه قوای تأمینیه لازم می آید همچنین برای تکثیر سکنه مملکت که عنصر ابتدائی و حتمی عمران و آبادی هر مملکتی است باید اقدامات مؤثری بشود و مخصوصاً وسائل مبارزه بپاره امراض از قبیل مالاریا و آبله و امراض تناسلی تهیه شود و در اینجا است که ابراز حس بیداری ملی مورد پیدا کرده و خود اهالی مملکت باید بوسائل مختلفه بدولت کمکهای مادی و معنوی بنمایند

توجه مخصوص بهبودی اوضاع اقتصادی و مخصوصاً اوضاع

فلاحی بوسیله بستن سدها - تنظیم آبها زوج پاره محسولات که مستلزم عوائد بیشتری برای اهالی مملکت باشد تکمیل ادوات فلاحی و امثال آن منظور نظر دولت است

البته یکی از مسائلی که اثر فوق العاده در عمران و آبادی مملکت و تکثیر ثروت عمومی دارد تسهیل شرایط دایر کردن منابع ثروت بپشمار مملکت و مخصوصاً جلب سرمایه تجارنی و اقتصادی خارجی است مملکت ایران دارای منابع مختلفه ثروت بوده و برای دایر کردن آنها جدیدت و همت خود اهالی از یکطرف و پیدا کردن سرمایه از طرف دیگر لازم است

البته دولت شاهنشاهی معتقد ببدان امتیازات مطابق اصول و شرایط امتیازات گذشته نبوده و اجازه دخول هیچ نوع سرمایه را که مؤید و مروج نفوذهای سیاسی باشد نخواهد داد و امید وار است که خود دارندگان امتیازات گذشته متوجه خواهند بود که شرط حتمی جلب مساعدت کامل دولت شاهنشاهی منوط بتجدید نظر و اصلاح آنها است ولی برای جلب سرمایه های مفید خارجی و ایجاد مؤسسات مشترک بین سرمایه ایرانی و خارجی از هر نوع وسائل تشویق و تسهیل خود داری نباید بعمل آید بدیهی است که در تمام مسائل معروضه و اصلاحات عهده دیگری که در نظر است دولت مشغول مطالعه بوده و پس از تکمیل مطالعات لوازم مربوطه را برای تصویب مجلس شورای ملی تقدیم خواهد نمود

مخصوصاً در قسمت مطالعات مالی و اقتصادی استخدام متخصص مالی و اقتصادی که عنقریب وارد خواهد شد ممکن است کمک مؤثری باشد

در باب هر يك از مطالب معروضه چنانکه اشاره شد لوازم مربوطه تقدیم مجلس شورای ملی شده و در موقع خود تبادل نظر برای اتخاذ تصمیم مقتضی بعمل خواهد آمد و دولت شاهنشاهی مطابق اصولی که در ضمن این پروگرام معروض داشته خود را عهده دار میدانند که تکمیل و اجرای تمام اصلاحات مملکتی را که در شعب مختلفه بعمل آمده با باید بعمل آید تعقیب نماید و

امیدوار است که با توجیه محتای او مجلس شورای ملی موفقیت کامل حاصل کند

ولی نظر باینکه پس از افتتاح مجلس شورای ملی و ابتدای کار باید ابراز اعتماد قوه مقننه نسبت بدوات بعمل آمده باشد وسیله نیل باین مقصود. تقدیم پروگرام است لهذا دوات شاهنشاهی در ضمن تقدیم این پروگرام که حاکی از نظریات عمومی دوات در باب اصلاحات مملکتی است امیدوار است که مجلس شورای ملی با ابراز اعتماد بخود بدوات تعقیب و تکمیل اصلاحات مملکتی را تأیید نماید

مهدیقلی

رئیس - اگر آقایان موافقت بفرمایند این لایحه را قبلاً طبع و توزیع کنیم بعد مطرح شود (صحیح است) آقای طلوع راجع باعتبار نامه آقای رفیع میخواهید مخالفت خودتان را استرداد بفرمائید؟

طلوع - بنده برای استحضار خاطر محترم آقایان خواستم علت مخالفت خودم را عرض کرده باشم که آقایان تصور نکنند که بنده مخالفت شخصی با ایشان داشتم فقط بنده به صلاحیت ایشان اعتراضاتی دارم و بعقیده شخص بنده ایشان صلاحیت وکالت مجلس شورای ملی را ندارند

رئیس - معهود نبود راجع به صلاحیت ایشان مذاکره کنید پس باید همانند تا خودشان بیابند طلوع عرض میکنم چون یکی از دوستان صمیمی بنده که از رجال وطن پرست و پیشرو آزادی ایران بوده اند از بنده خواهش کردند بنده مخالفت خودم را پس میکبرم رئیس - آقایان که صحت نمایندگی آقای رفیع را

تصویب میکنند قیام فرمایند

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد دو فقره خبر مرخصی از کیسیون عرایض رسیده قرائت میشود
(شرح ذیل قرائت شد)

نماینده محترم آقای کازرونی برای اصلاح امور محلی و استفاده از نزول ملوکانه برای نواقص محلی بخاکبای همابونی از ۲۴ آبان ماه ۱۳۰۷ یکماه اجازه مرخصی تقاضا نموده اند کیسیون با تقاضای ایشان موافق اینک خبر آنرا تقدیم مجلس مینماید

رئیس - موافقین با یکماه مرخصی آقای کازرونی قیام فرمایند
(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد
خبر مرخصی آقای خطیبی

نماینده محترم آقای خطیبی برای امر ضروری از ۱۴ آبان ماه ۱۳۰۷ الی ۲۱ آبان (یکم هفته) اجازه مرخصی خواسته اند کیسیون با تقاضای ایشان موافق و اینک خبر آنرا تقدیم مجلس مینماید

رئیس - موافقین با مرخصی یکم هفته آقای خطیبی قیام فرمایند

اکثر بر خواستند

رئیس - تصویب شد. فعلاً چیزی در دستور نداریم ولی خود بنده راجع به امور داخلی مجلس مطالبی دارم که خواهش میکنم آقایان تشریف بیاورند در جلسه خصوصی استماع فرمایند

(مجلس سه ربع قبل از ظهر ختم شد)